

Kunstdorp Grimbergen VZW is een vereniging die het artistiek erfgoed van Grimbergen (de deelgemeenten inbegrepen) wil bestuderen, beschermen en laten uitstralen. In deze nieuwsbrief presenteren we u dat erfgoed en informeren we u over onze activiteiten.

Goesting?

Op 23 april namen we met KunstDorp Grimbergen deel aan de verenigingenbeurs Goesting. Wat in het Prinsenbos begon als een zonnige lentedag onttaarde na de middag in enkele flinke plensbuien. Toch werd onze bijdrage aan de erfgoeddag door talloze bezoekers gesmaakt. Naarstig zochten ze naar de namen van onze vijf watermolens en deze wedstrijd werd gewonnen door Marleen Mertens. Proficiat aan de winnaar, eerstdaags krijgt zij een portefeuille met 20 reproducties van onze landschapsschilders. Ook welkom aan de nieuwe leden van KunstDorp die we konden ontmoeten.

Op 7 juni stonden we in de Tommenmolen klaar met onze tentoonstelling "1000 jaar kunst in Grimbergen" en dit als onderdeel van het evenement Cultuurpallet, georganiseerd door het gemeentebestuur van Grimbergen. De vele bezoekers apprecieerden de videomontage over kunst in Grimbergen en genoten zichtbaar van onze schilders 'en plein air' waarover verder meer in deze nieuwsbrief.

Goesting in meer? Op zondag 10 september is KunstDorp Grimbergen aanwezig op de Open Monumentendag, in de Oyenbrugmolen. Met een tentoonstelling van enkele werken uit de eigen collectie willen we een ode brengen aan vele generaties kunstenaars die in Grimbergen werkten. Ze komen ook zelf aan bod. Hun kijk op het oude Grimbergen is vandaag nog steeds springlevend. Ook de werken van de 'levendige landschapsschilders' hangen die dag in het karhuis van de Oyenbrugmolen.

Met trots presenteren we u die dag onze website, met een virtuele databank van Grimbergse kunstenaars. Heb je een schilderij van een Grimbergse kunstenaar, breng ze die dag mee. Wij scannen in en brengen het veilig onder in de digitale galerij. Een hedendaags instrument onze oude meesters waardig.

Graag tot dan,

Marc Van Godtsenhoven, voorzitter VZW KunstDorp Grimbergen

Opkijkend naar de abdijkerk

Als een baken in het landschap drukt de abdijkerk sinds bijna negenhonderd jaar haar stempel op Grimbergen en haar wijde omgeving, meer nog sinds in de zeventiende eeuw de romaanse kerk plaats moest ruimen voor haar barokke opvolgster. Het machtige gebouw kreeg in de loop der jaren een uitgesproken silhouet, met typische volumes: de onafgewerkte toren, de achthoekige lantaarn op de viering, het hoge kruisvormige dak. Het trotse gebouw ging onlosmakelijk deel uit maken van de eigenheid van Grimbergen als dorp.

Die subtiele wisselwerking tussen een monument en zijn omgeving werkt inspirerend voor beeldende kunstenaars. Geen wonder dat de mooie barokkerk, tronend op haar 'Grintberg', tot het vaste repertoire hoort van de schilders die naar ons dorp trokken om er te schilderen.

Uiteraard doen zij dat naar eigen inzicht en volgens hun eigen temperament. De kunstenaarsblik is hoe dan ook sterk te onderscheiden van de objectieve, maar oppervlakkige fotografische registratie voor de industriële productie van prentkaarten. Het schildersoog werkt subtieler, legt verborgen schoonheid bloot, ziet wat uniek is.

Nemen wij het voorbeeld van Paul Cauchie (1875 – 1952). Zijn voorstelling van de abdijkerk is zo typerend dat een van zijn schilderijen als cover gekozen werd voor het boek *Grimbergen in de Kunst* dat in 1992 verscheen. Cauchie is een veelzijdig kunstenaar. Wij kennen hem vooral vanwege het huis dat hij, in een eigenzinnige Art Nouveau-stijl, voor zijn gezin bouwde in de buurt van het Jubelpark te Etterbeek (Frankenstraat 5). Hij versierde tal van gevels met zogenaamde sgraffiti, kleurrijke tekeningen ingekrast in cement. Hij beoefende alle soorten takken van de toegepaste kunsten. Schilderen was dus meer dan een liefhebberij van hem. In zijn vlotte stijl, voel je zijn liefde voor het door hem gekozen onderwerp. De stad, het platteland, alles kon hem boeien. Zijn kijk op de dorpskern van Grimbergen is zeer specifiek: hij is gefascineerd door het contrast tussen het kerkgebouw, met een toren die tot in de hemel reikt en de lage huisjes die in hun nietigheid lijken te berusten.

Jean Batenburg (1906 – 1990) trekt die lijn nog door: voor de huisjes schuifelt een processie voorbij: biddende mensjes met hun mengeling aan geloof en bijgeloof, amper te verzoenen met de kerk op de achtergrond, als toonbeeld van bovenmenselijke orde en schoonheid. Pol Craps (1877 – 1939) gooit er nog een zweem geheimzinnigheid over, met een irreële avondlijke belichting. Craps, die vooral als graficus werkzaam was, heeft hier de mogelijkheden van het zwart-witcontrast en alle tussenliggende grijsinten maximaal benut.

(in wijzerzin vanaf links boven : Batenburg, Craps, Lemmers, Lebon)

Een andere gezichtshoek leidt tot een andere benadering, vanzelfsprekend. Wie het Kerkplein nadert vanuit de Bakkersstraat, kijkt van onderuit tegen een erg gesloten volume aan. Toen in het begin van de achttiende eeuw de bouw van de kerk stilviel, werd het onafgewerkt schip afgesloten met een blinde muur. Hiervoor werd een bont samenraapsel gebruikt van grote met zorg gekapt stenen, gewone kleine bouwstenen en baksteen. Het is de toestand die we vandaag nog kennen. Zo ook kregen de schilders de kerk te zien als zij vanuit hun pleisterplaats 'Het Bareelke' in de richting van het dorp gingen. Georges Lemmers (1871 – 1944) is gevoelig voor het contrast tussen het pittoreske straatje met de huisjes op de voorgrond en het monumentale kerkgebouw op de achtergrond. Bij Charles Lebon (1906 – 1957) wordt het geheel haast geabstraheerd tot een regelmatige geometrische constructie. Voor een betere contrastwerking is de lucht bijna monochroom behandeld.

(in wijzerzin vanaf links boven : Batenburg, Verheevick, Van Cauter, Dehoy)

Keer op keer ontdek je in schilderijen de kerk als een element in de achtergrond. Zo ervaar je het ook als je de dorpskern verlaat en de omgeving gaat verkennen. Altijd weer doemt ergens het silhouet van de kerk op. Het blijft een herkenningspunt, in alle jaargetijden: bij Jean Batenbrug tijdens het hooien in volle zomer, bij Firmin Verheevick (1874 – 1962), in de zonnige vrieskou, langs de gezwollen Maalbeek. Soms sta je er bijna vlak onder, zoals bij Marcel Van Cauter (1911 - ?) als die van de Veldkant komt. Bij Charles Dehoy (1872 – 1940) verrast ons de helle zandstenen toren priemend tussen het dik gebladerte. In Grimbergen is het altijd opkijken naar de abdijkerk en haar elegante toren, waar je ook staat, waar je ook gaat.

(Rik Sauwen)

Levendige Landschapsschilders

Ooit was een kunstenaar ook een ambachtsman/vrouw, en waren er scholen waar je kunsten en ambachten (arts et métiers, in het Frans) kon leren. Vandaag zijn er nog steeds opleidingen waar je de techniek van een bepaalde kunst leert. Zeker in de muziek en in de beeldende kunst. Alleen is de ambachtelijke vaardigheid niet de belangrijkste vereiste om kunstenaar te zijn.

Een kunstenaar is meer dan iemand die een beroep heeft aangeleerd. Volgt hij/zij een roeping, gedreven door een innerlijke aandrang? Word je kunstenaar omdat je een bepaald talent met je DNA hebt meegekregen?

Wat het ook zij, kunst en ambacht zijn vandaag vaak afzonderlijke werelden. En er is ook nog een scheiding tussen de “echte” kunstenaar en de liefhebbers, de dilettanten. Die vragen komen rechtstreeks of zijdelings aan bod in ons gesprek met Mark Keppens, de voorzitter van de “Levendige Landschapsschilders”, een niet zo gewone vereniging, maar wel met een duidelijke doelstelling.

Je bent schilder. Ben je er voor opgeleid?

Ik ben leerling, nadien student geweest in Sint-Lucas, in Schaarbeek. Zes jaar in de middelbare, vier jaar in de hogere afdeling. Na de lagere school trokken de meeste van mijn klasgenoten naar het Jan van Ruusbroeckcollege te Laken, sommigen naar Kardinaal Mercier in Schaarbeek, ik, samen met twee vrienden, naar Sint-Lucas Brussel.

In de hogere afdeling, nu de “Luca School of Arts”, wilden we met 25 kandidaten de richting beeldende kunst volgen. De verantwoordelijke voor die afdeling, Richard Verwimp, vond dat veel te veel en zei heel duidelijk dat hij na de kerstvakantie met hooguit 10 gegadigden verder zou werken. Daar behoorde ik bij, gelukkig, en ook de vandaag wellicht bekendste oud-leerling van de kunsthumaniora en (even) de hogeschool, Luc Tuymans.

We studeerden vier jaar lang beeldende kunst, onze docenten volgden ons vanaf het eerste tot het laatste jaar. Ze waren met drie : één voor tekenen naar levend model, één over vormgeving en kleur, en Richard Verwimp voor de zuivere schilderkunst.

En de vijftien die geen schilder mochten worden?

Ze mochten overgaan naar de richtingen decorateur of publiciteit. Om een onbekende reden werden die als minderwaardig beschouwd. Niet door mij, want mijn vader was decorateur, en ik had een heel goede band met hem. Hij vroeg me zelfs regelmatig wat ik van zijn realisaties dacht.

Hij werkte zelfstandig, onder andere occasioneel als standenbouwer in de Eeuwfeestpaleizen, en in hartje Brussel bij de “Sarma Sainte-Catherine”, waar hij etalagist, decorateur en grafisch ontwerper “avant la lettre” was. Een van mijn dochters heeft hem nagevolgd, ze is grafisch ontwerper, de tweede dochter ontwerpt tuinen en is dus ook met beelden bezig.

Wie heeft je leren schilderen?

Er waren medestudenten die vonden dat docent Verwimp geen les gaf, hij zat inderdaad soms de krant te lezen en ik heb hoofdzakelijk mezelf leren schilderen. Maar hij had zeer duidelijk geen gebrek aan het formuleren van een toekomstvisie en stippelde wel de lijnen voor je uit en kon de juiste dingen aanreiken.

Ik heb dus gewerkt vanuit mijn eigen drive en mijn eigen goesting volgend, in een bepaalde richting. Ik heb gezocht wat mij kon boeien, en ik kwam bij die zoektocht uit bij de grote meesters, van Rubens tot Picasso en ook wat voor Rubens gebeurde liet me stevast niet onberoerd.

Wat heb je gedaan na je studies?

Ik ben blijven schilderen, en heb mijn vakkennis gebruikt om mensen te begeleiden in de ateliers beeldende kunst van het cultuurcentrum – waar ik nog steeds bedrijvig ben – maar ik heb ook gewerkt met kinderen, meer dan twintig jaar, en in een dagcentrum bij mensen met een beperking waar ik een ‘beeldend atelier’ runde. De voorbije vijf jaar heb ik ook 15u/w les gegeven in Jette, in het Technisch Atheneum. Ik ben nu met pensioen maar blijf nog bezig in de ateliers van het CC.

Beschouw jij je zelf als een goede schilder?

Op die vraag ga ik zeker niet “neen” antwoorden. Al doken twijfels van allerlei aard op bij het schilderen, twijfels die niet zijn weer te geven met woorden, maar die bij het schilderen, bij het uitbeelden opkomen. Ik stootte soms op kapen die ik moest voorbijvaren.

Dat is al begonnen toen ik 15 jaar was, onzekere jaren waarin mijn zintuigen feller begonnen te werken, vooral in verband met wat ik wilde doen. Ik schilderde toen geen landschappen maar afzonderlijke planten en boompartijen, maar ook andere onderwerpen. Later ontdekte ik dat ook Ensor, weer een grote meester, hetzelfde had gedaan, ik zag bij hem zelfs dezelfde kleuren die ik gebruikte bij een werk.

Maakt schilderen je gelukkig?

Laat ons zeggen dat ik er nu heel wat plezier aan beleef, maar dat ik niet altijd tevreden ben geweest over wat ik als schilder ondernomen heb. Maar ontevreden is niet hetzelfde als ongelukkig. Het ging om processen van schilderkundige aard. Zo iets maakt(e) zelfs Luc Tuymans mee.

Landschappen schilderen, is dat nog actueel?

Mijn eerste aanzet om “lokaal” te schilderen in “plein air” is afkomstig van Erik Van Hemelrijck, die ondertussen “Kunstdorp Grimbergen” heeft gesticht. Misschien ben ik vandaag de enige die schilderen in open lucht serieus neemt? Ik heb me voorgenomen vanaf september, een jaar lang, iedere maand een nieuw werk te schilderen, hier ergens in de Maalbeekvallei.

Nu wil ik landschapsschilders bijeenbrengen en begeleiden, en samen met hen streven naar kwaliteit en continuïteit. Het is een project van serieuze allure, er is nog heel wat te doen.

Is elk landschap geschikt om te schilderen?

Misschien wel. Maar kijk, ik ben hier uitgestapt en ik heb meteen al een foto genomen, een beeld dat me misschien kan inspireren. Zelfs hier, aan de Tommenmolen, die misschien al honderden keren geschilderd is, zijn nog zoveel beelden te ontdekken. Ontdekken is één ding, hoe je daar schilderkunstig mee omspringt is een ander level.

Je studiegenoot Luc Tuymans heeft een heel andere weg gekozen.

“Willen we samen de wereld veroveren”, heeft hij me ooit gevraagd tijdens onze studietijd. Daar heb ik me niet mee bezig gehouden. Mijn parcours was helemaal anders dan het zijne, maar ik voelde me op geen enkel moment de mindere van hem.

Je bent voorzitter van de “Levendige Landschapsschilders”.

“What’s in a word” zou Shakespeare zeggen. De naam komt van Erik, ik ben de voorzitter maar we hebben geen bestuur. We verzamelen schilders die buiten willen schilderen, dat beperkt het aantal mogelijke leden.

De eerste groep die ik heb begeleid leidt nu een meer verborgen leven, maar ik heb nu een nieuwe lichtung. Die nieuwelingen zijn nu aan het leren..., plus de kans om bij ons aan te sluiten en hierbij de mogelijkheden van “creatie en landschapsschilderen” te ontdekken en te realiseren zijn bij deze in volle ontwikkeling.

Pleinairisten worden tijdens het schilderen niet omstuwd door het publiek, daar houden ze ook niet van. In juni hebben we ons tijdens enkele weekends getoond, aan de Tommenmolen, en indien gevraagd tekst en uitleg gegeven aan de bezoekers.

Heb je bijzondere plannen?

Misschien zorgen dat er ooit een reusachtig landschapsschilderij in Grimbergen in de openbare ruimte komt, ergens op een blinde muur? Ik zou het zelf wel willen doen.

In de ateliers van het CC werk ik in sessies van drie uren. Ik zou daar graag uitbouwen tot een volledige dag, dat is veel comfortabeler, zeker om in open lucht te werken of al dan niet verwante beeldende projecten op te zetten.

(Hubert Swalens)

Geloof je in het initiatief van KunstDorp Grimbergen ?

Word dan lid van KunstDorp Grimbergen vzw door 10 euro over te schrijven op rekeningnummer BE76 0019 1377 1095 met vermelding van naam en adres. Stuur eveneens je mail-adres naar info@kunstdorpgrimbergen.be. Je blijft dan onze nieuwsbrieven ontvangen en steunt de werking van de vzw.

Vzw KunstDorp Grimbergen wordt gesteund door volgende sponsors:

Redactie van de nieuwsbrief : hubert.swalens@skynet.be; wil je de nieuwsbrief niet verder ontvangen, stuur dan een kort bericht naar info@kunstdorpgrimbergen.be

---